

ELKS 2010 - 2015

Aldo Vaan

ELKS juhatuse esimees

ELKS loomine

- ELKS asutamiskoosolek **21.06.2000**
- Asutamisel oli seltsis kokku **8** liiget ja lihaveiseid oli Eestis sel ajal umbes 1000
- ELKS esimene president oli Leino Vessart(kuni 2011.a.) ja juhatuses veel Vallo Kruusimägi ning Aigar Suurmaa

ELKS täna

- ELKS – **341** liiget, 7 auliiget, üks aupresident –Leino Vessart, juhatuses 9 liiget.
- Auliikmed: Tanel Bultko ,Ere-Kai Lotta, Sari Sillataka (Jantunen), Ivori Padar, Aigar Suurmaa, Reet Toi, Ivo Wegmann
- juhatuses esindatud enamused suuremate lihaveisetõugude kasvatajad: president Aldo Vaan (Li,Ba), asepresident- Jane Mättik (Ab), Diana Pärna (Li, Si), Kalmer Visnapuu (Si), Vallo Kruusimägi (Ch), Margus Keldo (Hf), Margus Voitk (Hf), Tenno Laanemets(Hf), Siim Suitsmart (Hf, Si)
- Seisuga 01.01.2015 kasvatatakse Eestis 13 tõugu lihaveiseid. Lisandumas juuni alguses 14. tõug –Tirooli hall(Gr)
- 2013.a. asutati tõuklubid Hf,Ch,Li,Ab,Si. Aktivsemad Ab,Ch,Hf.

ELKS liikmete arv

- 2007. a. september 147
- 2008. a. september 192
- 2009. a. detsember 251
- 2010. a. august 264
- 2011. a. aprill 284
- 2012. a. aprill 287
- 2013. a. mai 328
- 2014.a. märts 344
- 2015. a. mai 341

ELKS põhikirjalised tegevused

- Seltsi tegevuse eesmärgiks on lihavede kasvatamise ja aretamise populariseerimine, s.o.:
  - liikmete huvides lihavede ja veiseliha turundustegevus,
  - tõuaretusalase töö organiseerimine, aretusprogrammi koostamine, tõuraamatute pidamine ja tõutunnistuste väljaandmine lihavedekasvatuses, lihavede jõudluskontrolli läbiviimine,
  - erinevate ürituste (kokkutulekud, õppereisid, näitused, seminarid jne) korraldamine,
  - koostöö Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistuga,
  - osalemine rahvusvahelistes koostööprojektides ja fondides, fondide moodustamine,
  - eeltoodud tegevustega seonduv info-, reklaami-, konsultatsiooni- ja koolitustegevus (alla 6- kuulised kursused).

Seltsi koostööpartnerid

- Ministeeriumid: Maaeluministeerium (Mak 2014-2020 töökomisjonid ja seirekomisjon, LVS visioonidokument), Keskkonnaministeerium (veeseadus , kliimapoliitika 2050)
- PRIA -lihaste andmebaasi täiendamine- uudne infosüsteem.
- ETKÜ -lihaste aretustegevus ja turustamine. Selts ETKÜ liige, nõukogus 2 seltsi esindajat.
- MES -nõustamine ja konsulentide koolitused, nõukogus 1 seltsi esindaja
- EPKK,- selts on liige.
- Alltech Eesti OÜ - koolitused, söötmissõustamine, trükised.
- Estonian ACB Vianco OÜ- lihaste turustamine, BGB projekt, seltsil osalus, nõukogus 3 esindajat.
- Farm In TÜ-põllumajandussisendite hulgiost, seltsil osalus, nõukogus 2 seltsi esindajat.
- TÜ Eesti Lihasteikasvatajate Ühistu

Seltsi reisirid

- 2005 Taani
- 2006 Iirimaa
- 2008 Šotimaa
- 2010 Šveits
- 2011 Rootsi
- 2012 Tšehhimaa
- 2013 Prantsusmaa
- 2014 Taani, Itaalia, Kanada
- 2015 Austria, Inglismaa, Šotimaa

Suvised kokkutulekud

- 2010 Jänedal 10.aastapäeva tähistamine
- 2011 Kopra talu Viljandimaal
- 2012 Kipi-Koovi Puhkekeskus Saaremaal
- 2013 Cantervilla Puhkekeskus Põlvamaal ja Sännas (BGB)
- 2014 Haanjamehe Turismitalu Võrumaal ja Sännas (BGB)
- 2015 Järveveere Puhkekeskus Viljandimaa

Parimad lihaveisekarjakasvatatud

- 2006 Leino Vessart
- 2007 Arne Tamm
- 2008 Andrus Sepp
- 2009 Meelis Marmor
- 2010 Margus Keldo
- 2011 Kalmer Visnapuu
- 2012 Aldo Vaan
- 2013 Jane Mättik
- 2014 Reet ja Targo Pikkmets

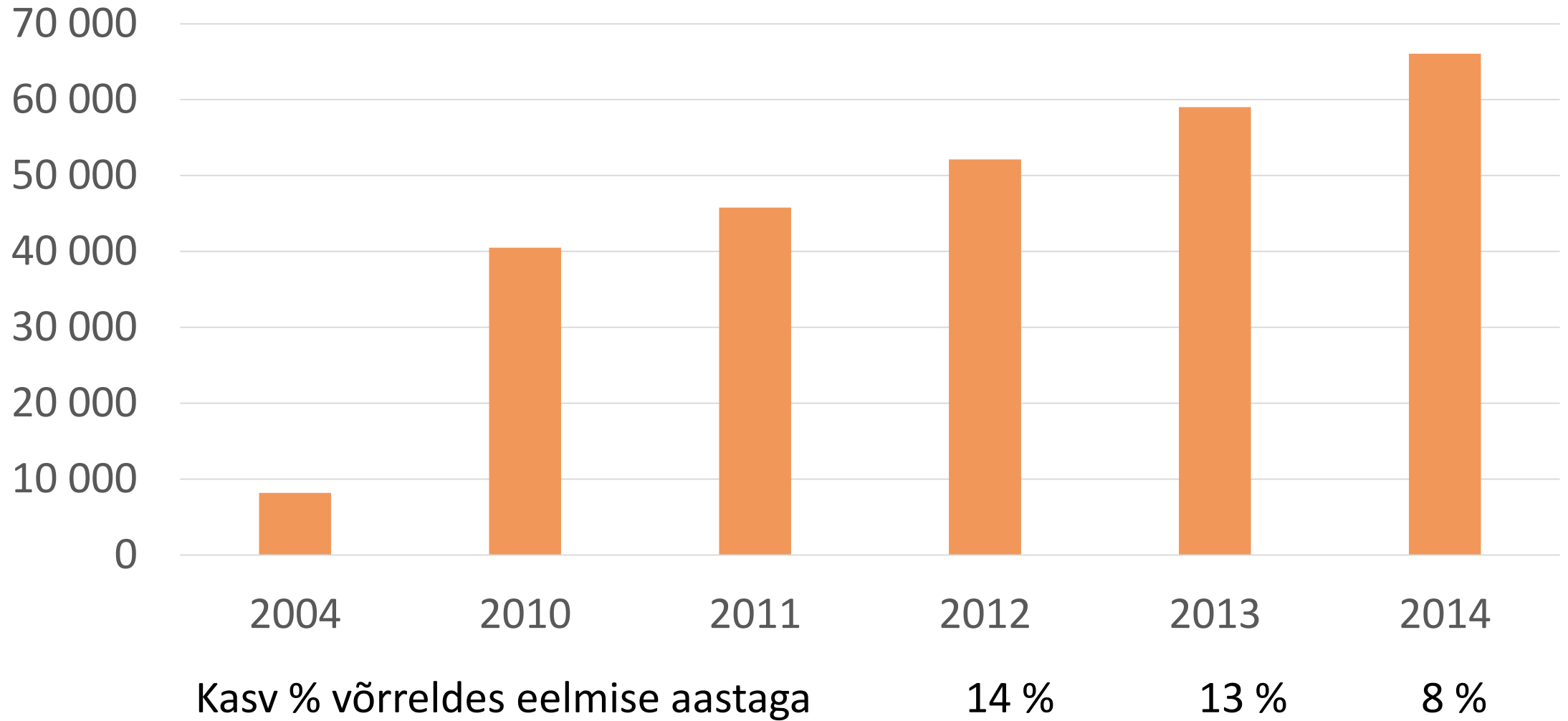
Lihaveiste arvud 2014(1.1.2015 andmed)

- 63 768 lihaveist , 22 852 amme.(PRIA)
- 67 996 lihaveist , 24 522 amme (26.05.2015 PRIA)
- JKK 383 karja, 27 706 veist, 10 862 amme, 9 488 puhtatõulist.(JKK)
- 22568 vasikat (11 377 pullvasikat, 11 191 lehmikut)
- tapamajades tapetud kokku 8 146 lihaveist, neist 1517 lehma, 1 593 lehmikut ja 5 036 pulli.
- kohapeal lihaks tapetud 1 235 lihaveist (1.nov. 2014)
- Eksporditud 6 849 lihaveist, neist 4 532 pulli, 1 283 lehmikut, 1 034 lehma.

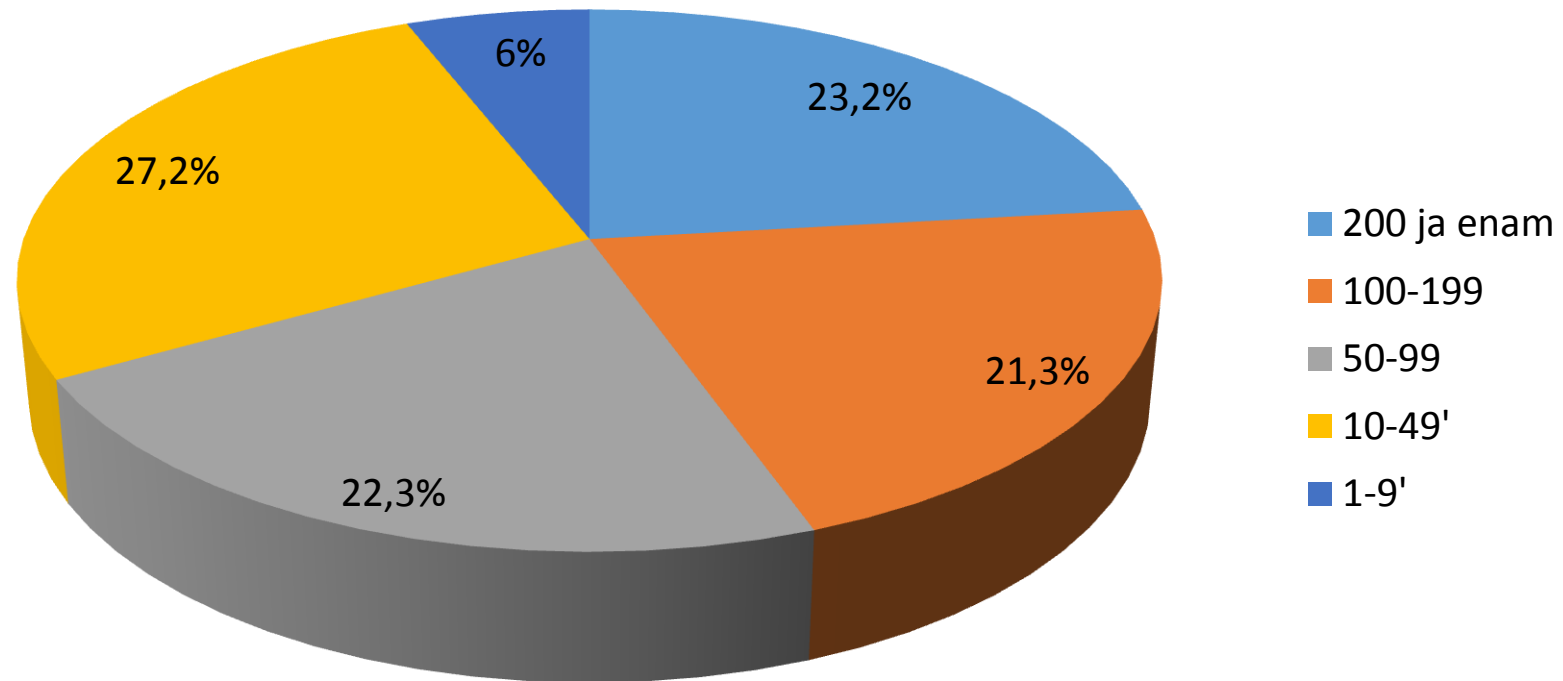
Lihaveiste arvud (PRIA 31.12.2014)

Tõug	Tõug	Ammlehmade arv	Lihaveiste arv
Hf	HEREFORD	5891	16066 I
Ab	ABERDIIN-ANGUS	5880	15492 II
Li	LIMUSIIN	4687	12384 III
Si	SIMMENTALI	2098	6788 IV
Ch	ŠAROLEE	1479	4602 V
Hc	ŠOTI MÄGIVEIS E. KÕRGMAA VEIS	1379	4319
Ba	AKVITEENI HELEDAKARVALINE	820	2213
Bb	BELGIA SININE	353	1077
Pi	PIMONTES	135	269
Ga	GALLOWAY	83	385
De	DEXTER	26	89
Au	AUBRAK	16	53
PIISON	PIISON	5	13
Sh	SAKSA ŠORTHORN	0	13
	KOKKU	22852	63768

Lihaveiste arvu muutus

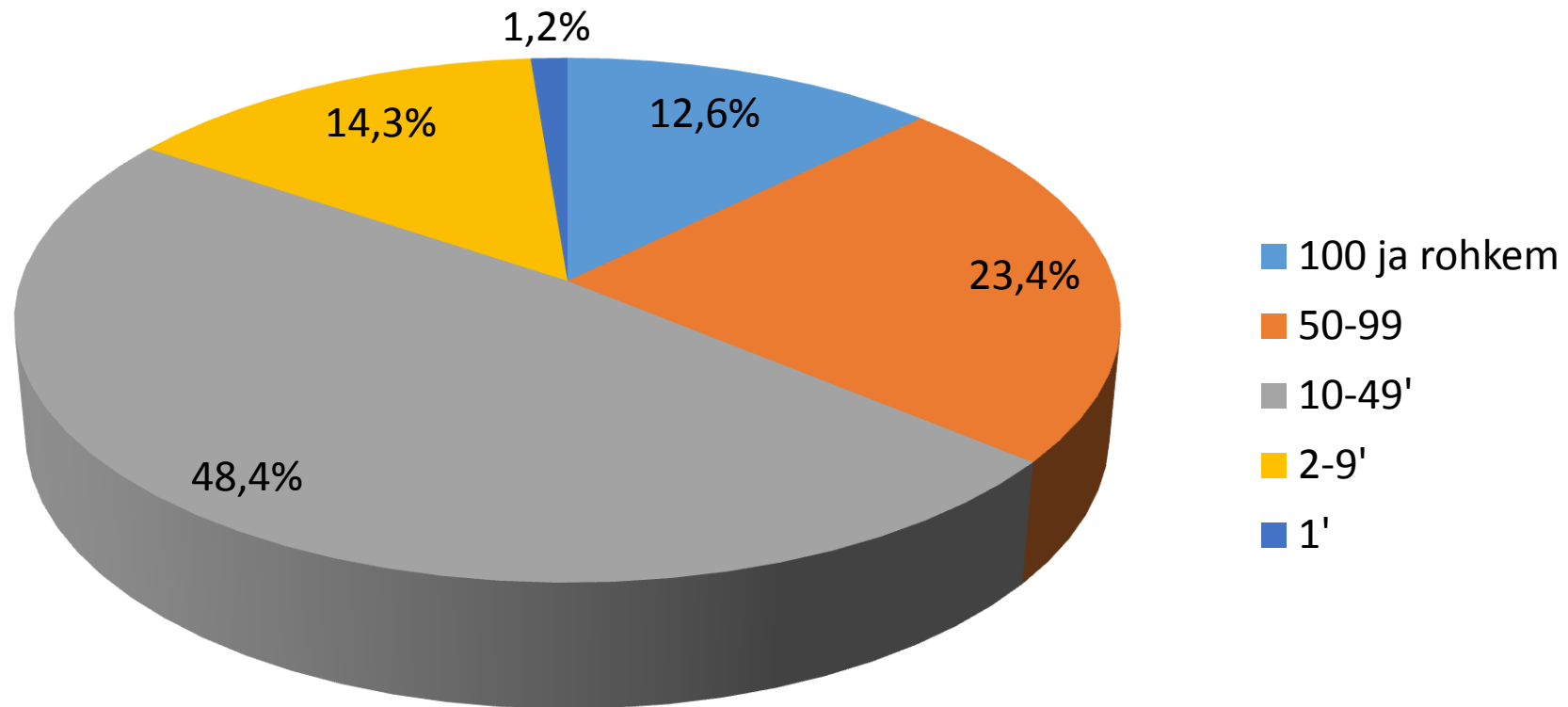

Lihaveiste farmide jaotus suuruse järgi

Üle poole lihaveistest on farmides, kus peetakse **alla 100** lihaveise.

Ammlehmade paiknemine farmides

2/3 ammlehmadest on farmides,
kus peetakse **alla 50 ammlehma**.

Lihaveiste aretusprogrammid

- Kuni 2013. aastani oli kõikidel lihaveistel üks aretusprogramm
- Aretusprogrammid tõugude viisi kinnitati Eestis esmakordselt 2013. aasta veebruaris (Ab, Ba, Ch, Hc, Hf, Li, Si)
- Aretusprogrammide koostamisel osalesid ka lihaveisekasvatajad ja ELKS juhatuse liikmed talveseminari raames
- 2013. a. alustati lihaveiste geneetilist hindamist (läbiviija JKK)
- 2014. a. on alustatud koostöös ETKÜ ja JKK-ga lihaveiste lineaarset hindamist

Lihaveiste import 2000-2014

Tõug	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014	Kokku
Hc	24			46	123	96	154	136	163	106	1010
Ab	21	37	36	181	26	12	31	234	147	82	998
Si			16	6		111	176	206	97	9	651
Hf	2	42	22	2	17	42	29	135	182	1	584
Li		33	25	7	3	79	35	101	173	28	558
Ch	1	23	3	1	57	6	5	167	106	10	400
Ba		3		3		6	22	5	34	0	78
Bb				6			1			2	17
Au						7	-		4	18	29
Ga				3			1	88	7	37	136
De							-		45	0	45
Kokku	48	138	102	255	226	359	454	1072	958	293	4507

Lihaveiste import 2000-2014

Riik/aasta	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014	Kokku:
Ungari		110	19				-	-	13		142
Rootsi	29	28			55	20+12	2	106+15	100	5	474
Soome	19		25	1	8	50	30	96+8	197	1	502
Šveits			57	46	26		-	-	34	41	283
Saksamaa			1	68		75	256+13	184+3	39	49	711
Taani				57	132	83+4	25+1	341+17	284	125	1333
Läti						1p	+1	+2	59	21	87
Šotimaa/UK				80			70+6	91+4	47	40	402
Belgia				3			-	-		1	4
Prantsusm					5		+7	-	110	6	128
Leedu						12+2		+2	5		21
Tšehhi						100	43	200+3	70		416
Holland										4	4
Kokku:	48	138	102	255	226	340+19	426+28	1018+5 4	958	293	4507

Lihaveiste eksport 2014

Sihtriigi nimi	Lihaveised kokku
POOLA	2690
TÜRGI	1079
LEEDU	789
LIIBANON	765
LÄTI	522
UNGARI	242
HOLLAND	193
BELGIA	173
HORVAATIA	124
SLOVEENIA	124
ITAALIA	76
SAKSAMAA	64
SOMAALIA	7
KOKKU	6849

Lihaveiste realiseerimine

Aasta	Tapetud Eestis arv Veised (pullid)	Eksport Veised arv (pullid)	Kokku arv
2011	4 864 (3 281)	3 229 (2 575)	8 093
2012	4 716 (2 993)	2 994 (1 904)	7 710
2013	5 298 (3 372)	2 757 (1 677)	8 055
2014	6 574 (4 134)	6849	13423
2015 15.05.	3331(1914)	3013 (1803)	6344

Lihaveiste siseturg

- Rakvere HKScan **Eesti Lihaveis** (rümp üle 250 kg, kuni 24 kuud, lihaveise veresus min 50%)
- Saaremaa lihatööstus (rümp 250-320 kg, kuni 21 kuud, lihaveise veresus min 50%, teenus, mahetunnustus)
- Arke Lihatööstus (Karni) ; BGB loomade tapmine
- Liivimaa Lihaveis (rümp 240-280kg, tapmine Lätis)
- Märjamaa LT (mahetunnustus, teenus)
- Karjamõisa OÜ Pärnumaal Suigus (teenus)
- Annemeli Lihatooted OÜ Viljandimaal Karulas (teenus)
- Kehtna Mõis OÜ Raplamaal (teenus).

Lihaveiste välisturg

- Poola – pullid, lehmikud, lehmad 2 690 veist
- Türgi – nuumapullid kuni 300 kg 1 079 veist
- Leedu – pullid, lehmikud, lehmad 789 veist
- Liibanon – tapapullid, lehmikud, lehmad 765 veist
- Šveits **BGB** – härjad, pullid, lehmikud. Rümp 260-300 kg, max 24 kuud, tapmine Arkes 22-25 looma kuus, 2015.a. jaanuarist 2 x kuus.
- Alžeeria, Itaalia - tõenäoline tuleviku võimalus üle 350 kg pullikute ekspordiks
- Valgevene, Kasahstan, Venemaa (?)- tõuloomad

Veiseliha tarbimine ja hinnad

- Veiseliha tarbimine Eestis väheneb 2007 - 13,9 kg/inimene /aastas
- 2013 - 7 kg/inimene/aastas
- Veiseliha hind kauplustes 2011 - 6,1 EUR/kg
- 2014 - 8,5 EUR/kg
- Rakvere hind R3 rümp 2011- 3,2 EUR/kg, 2014- 3 EUR/kg
- BGB hind R3 rümp 2012- 3,5 EUR/kg, 2014- 3,3 EUR/kg
- Türgi eksport: 2011- 3 EUR/kg; 2014- 1.80 (Hf,Ab),2.65 (Li),2.80(Ch)
- Poola eksport: kuni 300 kg 1.9-2.5 EUR/kg, tapaveised kuni 2 EUR/kg.

Tulevik

- Eestis olemas ressursid lihaveiste arvukuse kasvuks (kuni 200000), kuid kasv aeglustub, kuna Eestis toetuse määrad ja toodangu realiseerimise hind on langenud (langemas), karmistuvad keskkonnanõuded (veeseaduse muudatused), lihaveisekasvatust lõpetavatel farmeritel pole sageli jätkajaid, kuna puudub mastaap ja motivatsioon.
- Ekspordi mahud kasvavad, selle paremaks koordineerimiseks vajalik kasvatajatele kuuluv kogumis/karantiini/oksjonikeskus ja tootjate tulundusühistu (asutatud ELKÜ).
- Siseturul kasvab lihaveiste otseturustus; vajalik tõsta realiseeritava veiseliha kvaliteeti ja tarbimist; kaubamärkide (Eesti Lihaveis, Liivimaa Lihaveis, BGB) tuntuse parandamine; tarbija kulinaarsete oskuste parandamine.

Kokkuvõtteks

- Tingimused lihaveisekasvatuse kui põllumajandusharu kasvuks ja arenguks ei ole täna ja lähitulevikus enam nii head kui mõned aastad tagasi.
- Kasv jätkub, kuna toimetades Eestis tänastes tingimustes, usume, et eksportturud paranevad, kuna liha tarbimine maailmas kasvab, selle tootmiseks sobiliku põllu(rohu)maa hulk aga kahaneb.

Täna tähelepanu eest!

